

ΙΕΡΑΓΙΛΙΓ Ταυτότητες και Μνήμη στον Μακρύ 19^ο Αιώνα ΤΗΒΑΛΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ

Η έκθεση αυτή διηγείται την ιστορία σχηματισμού και εξέλιξης των σύγχρονων εθνών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Έχει παραχθεί με τη βεβαιότητα ότι τα έθνη και η ιστορία τους δεν χρειάζεται απαραίτητα να αποτελούν θέμα διχαστικό.

Οι πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πρακτικές και ιδέες που συνοδεύουν τις διεργασίες αυτές, εικονογραφούνται μέσω αντικειμένων και καταγραφών που αναδεικνύουν τη σταδιακή μεταμόρφωση των παραδοσιακών κοινωνιών που λειτουργούσαν μέσα σε αυτοκρατορικά καθεστώτα, προς τις σύγχρονες αξίες που εστιάζουν στην εθνικότητα ως πρωταρχικό στοιχείο ταυτότητας.

Μέσα στην περιοχή μας, οι γείτονες έχουν συχνά περιγραφεί με όρους διχοτομίας και παλαιών ή ακόμα ενεργών διαμαχών. Η έκθεση αυτή δομείται γύρω από μία διαφορετική προσέγγιση. Οι πολυπλοκότητες της ιστορικής αλλαγής στη Νοτιοανατολική Ευρώπη κατά τη διάρκεια του «μακρού 19^{ου} αιώνα» εξηγούνται μέσα από την παρουσίαση κοινών βασικών διεργασιών και εμπειριών, κοινών στοιχείων και ιστορικών αλληλεπιδράσεων, μέσα στην περιοχή αλλά και με την υπόλοιπη Ευρώπη. Αποφεύγονται οι αποκλειστικές και αντίπαλες εθνικές ιστορικές διηγήσεις.

Ονοματισμένη με τον τίτλο του βιβλίου «Imagining the Balkans» της ιστορικού Μαρία Τοντόροβα, η έκθεση επιχειρεί να ανανεώσει την οπτική των κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών αλλαγών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Για πρώτη φορά, μουσεία ιστορίας από όλη την περιοχή και επέκεινα, έχουν ξεπεράσει τα σύνορά τους, έχουν εργαστεί μαζί και έχουν συνδυάσει τις συλλογές τους προκειμένου να δείξουν ότι κάθε μοναδικό εθνικό πεπρωμένο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με ένα κοινό, περιφερειακό αλλά και ευρύτερα παγκόσμιο πεπρωμένο. Το εγχείρημα αυτό ανέλαβαν από κοινού τα μουσεία εθνικής ιστορίας, υπό το συντονισμό της UNESCO, σε μία προσπάθεια να ευνοήσουν το διαπολιτισμικό διάλογο και την κριτική σκέψη πάνω στις κοινές ταυτότητες και αναμνήσεις.

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

Η ανάπτυξη μία «κουλτούρας του καφέ» ανάμεσα στις άρχουσες τάξεις και η μετέπειτα διάχυσή της στις αναδυόμενες μεσαίες τάξεις στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, αποτέλεσε σημαντικό δείκτη των κοινωνικών αλλαγών, σε περιοχές τόσο υπό

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ ΓΙΑ ΚΑΦΕ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ ΑΝΔΡΑ
Φωτογραφία του Rudolf Mosinger, 1904. National Museum of Montenegro, Cetinje

ΣΕΡΒΙΤΣΙΟ ΚΑΦΕ
Μπρούντζος, τέλη 19^{ου},
αρχές 20^{ου} αι., Σκόπια.
Museum of Macedonia,
Σκόπια

Οθωμανική, όσο και υπό Αυστροουγγρική επιρροή: ανάδειξη δημοσίων χώρων, εκδημοκρατισμός του προσωπικού χώρου και χρόνου, νέα μοντέλα κοινωνικοποίησης και συνύπαρξης. Η έκθεση αυτή ανοίγει με ένα καφενείο, προκειμένου να αναδείξει τη βασική ενότητα των συλλογικών αναμνήσεων και προσωπικών ιστοριών.

Η ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΠΑΛΑΙΟ ΚΟΣΜΟ

ΓΙΑΤΑΓΑΝΙ ΤΟΥ ΓΕ-
ΩΡΓΑΚΗ ΟΛΥΜΠΙΟΥ
Δυτικά Βαλκάνια, αρχές
19ου αι. Εθνικό Ιστορικό
Μουσείο, Αθήνα

Η Νοτιοανατολική Ευρώπη, με την έλευση των ιδεών του διαφωτισμού, τη διάχυση των εθνικών ιδεολογιών και της βιομηχανικής τεχνολογίας από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα κ.ε., γνώρισε τεράστιες αλλαγές. Παρολ' αυτά, τα υπολείμματα του «παλαιού κόσμου», ενόσω φθείρονταν και διαλύονταν, συνέχιζαν να επιδεικνύουν πολλαπλά κοινά στοιχεία στους τρόπους διαβίωσης των διαφόρων λαών και ομάδων που συνυπήρχαν στην περιοχή.

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩΝΤΑΣ

ΦΙΡΜΑΝΙ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΟ-
ΣΤΑΣΙΟΥ ΚΛΩΣΤΟΥΨ-
ΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΟ
SLIVEN, 1836
National Library of St.
Cyril and Methodius,
Σόφια

Η ανάπτυξη του εμπορίου, των τεχνολογιών και των σύγχρονων συστημάτων μεταφορών, έφερε τα παραδοσιακά τμήματα αυτών των εξελισσόμενων νεωτερικών κοινωνιών σε εγγύτερη επαφή μεταξύ τους, εκθέτοντάς τα στις συνθήκες που επικρα-

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΥΤΟΚΙ-
ΝΗΤΟ ΤΗΣ ΜΠΙΑΝΙΑ-
ΛΟΥΚΑ

Φωτογραφία, 1908.

Museum of the Republic
of Srpska, Μπιανιαλούκα

τούσαν έξω από την περιοχή. Η ροή νέων
ιδεών και πρακτικών, όπως και στην υπό-
λοιπη Ευρώπη, ενισχυόταν διαρκώς.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩ-
ΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΚΑΙ Η ΑΝΟΔΟΣ
ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝ
ΤΑΞΕΩΝ

ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑ-
ΦΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟ-
ΓΡΑΦΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣ
ΓΙΩΒΑΝΟΒΙΤΣ

Φωτογραφία με φακό

Petzval, μετά το 1865.

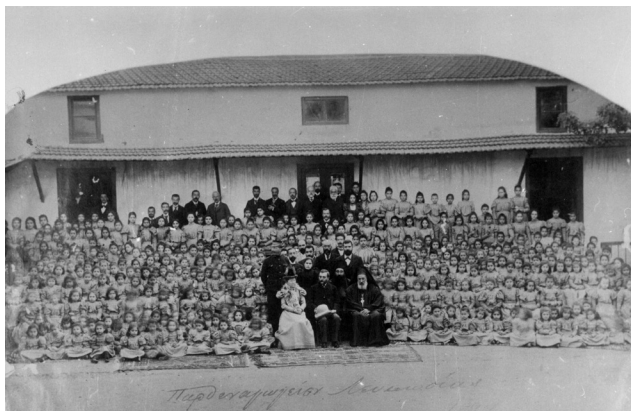
Belgrade City Museum,
Σερβία

Ο προοδευτικός πλουτισμός αυτών των
τμημάτων της κοινωνίας που ήταν σε θέση
να αδράξουν τις αναδυόμενες εξελίξεις στη
διεθνή οικονομία, οδήγησε στο σχηματισμό
μίας δυναμικής «μεσαίας τάξης». Νέοι δι-
αχωρισμοί εμφανίστηκαν στην κοινωνία,
συννοδευόμενοι από νέες αξίες. Ένας σχε-
τικός εκδημοκρατισμός επέτρεψε σε αυτή
την κοινωνία πολιτών να συμμετέχει στη
διοίκηση του κράτους.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Σε αυτή την εποχή, η επιδίωξη της μόρφωσης και η διάχυση της γνώσης βελτιώθηκαν πολύ. Ο νεωτερισμός απαιτούσε πρακτικές γνώσεις που να καλύπτουν τις ανάγκες του.

ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Φωτογραφία, 1894. Λεβέντιο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας

Επίσης, η έρευνα για εθνικές ταυτότητες οδηγούσε σε μία αναδίφηση των ριζών του καθενός μέσα στο παρελθόν, και τόσο οι θρησκευτικές όσο και οι λαϊκές παραδόσεις αντίστοιχα ανανεώνονταν ή καταρρίπτονταν.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ

Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, η ανακάλυψη, ο ορισμός, η οριοθέτηση των εδαφών του

ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1870
Deutsches Historisches Museum, Βερολίνο

έθνους πάνω σε χάρτες, έγινε πολύ σημαντικός στόχος. Η μελέτη των φυσικών και ανθρωπογενών χαρακτηριστικών ενός τόπου δεν ήταν απλώς τρόπος να οριοθετηθεί, ήταν επίσης τμήμα μίας προσπάθειας να κατανοηθούν, ελεγχθούν και γίνουν

αντικείμενο εκμετάλλευσης οι πλουτοπαραγωγικές πηγές του.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΦΤΙΑ-
ΧΝΟΝΤΑΣ ΗΡΩΕΣ

ΠΡΙΓΚΗΠΑΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΑΝ
ΚΟΥΖΑ

Λιθογραφία κατά τον
Carol Pop de Szathmari,
περίπου 1864. National
History Museum of
Romania, Βουκουρέστι

Η ιστορία έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στον καθορισμό των εθνικών ταυτοτήτων. Κινητοποιεί τους ανθρώπους, διαμορφώνει την αίσθηση πεπρωμένου τους και δημιουργεί στόχους κοινούς για όλο το έθνος, ανεξάρτητα από κοινωνικές, οικονομικές ή άλλες παραμέτρους. Η ιστορία έγινε κανάλι μέσα από το οποίο οι εθνικές αναμνήσεις σταθεροποιήθηκαν, μεταδόθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν χάριν της νομιμοποιητικής της αξίας.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ
ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ

ΣΑΚΑΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΦΟΣ
ΣΤΟΛΗΣ ΣΟΚΟΛ
National Museum of
Slovenia, Λιουμπλιάνα

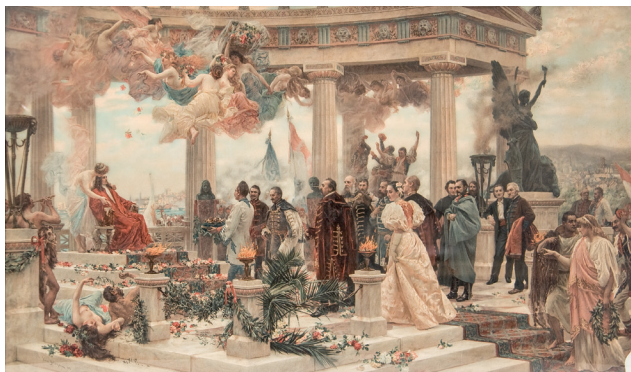

Οι δημόσιες τελετουργίες υπήρξαν πάντοτε μέσο ενδυνάμωσης της συνοχής μίας ομάδας και παροχής ορατής δομής στη μορφή και τους στόχους της. Η νέα κοινωνία που

αναδύθηκε κατά τον 19^ο αιώνα δημιουργήσε, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, έναν αριθμό γεγονότων που χρησίμευαν ως σημεία συναγεμίου της εθνικής συνείδησης και της ανταλλαγής πληροφοριών.

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Οι εθνικές ομάδες συσχετιζόνταν με συγκεκριμένες εικόνες και σύμβολα, που διαχέονταν σε κάθε δυνατή περίπτωση και γίνον-

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΟΑΤΙΑΣ

Έργο του Vlaho Bukovac, 1895, χρωμολιθογραφημένο σε έκδοση του Petar Nikolić, Ζάγκρεμπ, 1905. Croatian History Museum, Ζάγκρεμπ

ταν τόσο γνώριμα ώστε να θεωρούνται ουσίωδη στοιχεία της κοινής ταυτότητας. Κάθε πολίτης που μοιραζόταν τους νέους δεσμούς της κοινωνίας ήταν επίσης φορέας της συγκεκριμένης εικόνας, η οποία θεωρείτο μοναδική και αποκλειστική της ομάδας.

Ο ΙΣΜΑΝΑ ΚΕΜΑΛΙ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΒΑΡΚΑ

Φωτογραφία από τον Kel Marubi, 1912. "Marubi" National Phototheques, Σκόδρα / National History Museum, Τίρανα

ΤΙΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ;

ΤΙΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΤΟ
ΤΡΑΓΟΥΔΙ; [ΤΑΙΝΙΑ]
Ντοκιμαντέρ, 2003 από
την Adela Peeva

Έχοντας ακολουθήσει μία διαδρομή εθνικής αναδόμησης των κοινωνιών τους, οι λαοί της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μπορεί σήμερα να βλέπουν τα έθνη τους διαχωρισμένα από κάθε λογής πραγματικά ή ιδεατά σύνορα. Η έκθεση αυτή προσπάθησε να δείξει σε ποια έκταση και σε ποιες σφαίρες οι χώρες της περιοχής έχουν εξελιχθεί παράλληλα η μία προς την άλλη. Όταν κοιτάζουμε με προσοχή τέτοιες παράλληλες ιστορικές διεργασίες, η Νοτιοανατολική Ευρώπη εμφανίζεται στις πραγματικές της διαστάσεις: ένας τόπος αλληλεπιδράσεων και ιστορικής αλλαγής.

IMAGINING THE BALKANS

Ταυτότητες και Μνήμη στον Μακρύ 19^ο Αιώνα

- Εκτελεστική Επιτροπή Συντονισμού* ANNE-CATHERINE HAUGLUSTAINE-ROBERT, ANTHONY KRAUSE, ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ-AINIAN, BARBARA RAVNIK, ANA STOLIĆ
- Επιστημονικός Συντονισμός* ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ-AINIAN, ANA STOLIĆ
- Επιστημονικός Σύμβουλος* MARIA TODOROVA, Καθηγήτρια, University of Illinois, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
- Συμμετέχοντα Μουσεία* National History Museum • Αλβανία
Museum of the Republic of Srpska • Βοσνία και Ερζεγοβίνη
National History Museum • Βουλγαρία
Croatian History Museum • Κροατία
Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο
Λευκωσίας • Κύπρος
German Historical Museum • Γερμανία
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο • Ελλάδα
National Museum of Montenegro • Μαυροβούνιο
National History Museum of Romania • Ρουμανία
Historical Museum of Serbia • Σερβία
National Museum of Slovenia • Σλοβενία
Museum of Macedonia • Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας
- Επιμελητές* CORNEL ILIE, SALI KADRIA, TSVETANA KIOSEVA, DARKO KNEZ, ISIDORA KOVAČEVIĆ, ULRIKE KRETZSCHMAR, JELENA BOROŠAK MARJANOVIĆ, ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ-AINIAN, DANIELA NIKOLOVA, BARBARA RAVNIK, MATEA BRSTILO REŠETAR, ΕΛΕΝΑ ΠΟΓΙΑΤΖΗ-ΠΙΧΤΕΡ, ANA STOLIĆ, ERNEST OBERLANDER-TARNOVEANU, JOŽE PODPEČNIK, LEONORA BONEVA-TRAYANOVA, JANKO VRAČAR
- Συνεργαζόμενοι* ALEKSANDAR BERKULJAN, DORLIS BLUME, GORDANA GEORGIEVSKA, LJILJANA KORAĆ, MARINA BREGOVAC PISK, ELA JURDANA, MIRJANA KREMENVIĆ, SLAVKA MIROSAVLJEVIĆ, KATARINA MITROVIĆ, ANKICA PANDŽIĆ, NADA PUVAČIĆ, DRAGANA SANDIĆ, BARBARA ŠAMPERL, ANDREJA SMETKO, MILICA RADOJČIĆ, PETER VODOPIVEC
- Σχεδιασμός έκθεσης* RANKO NOVAK

Η έκθεση αυτή συντονίστηκε από την UNESCO -
Περιφερειακό Γραφείο για τις Επιστήμες και τον
Πολιτισμό στην Ευρώπη, Βενετία (Ιταλία), στα
πλαίσια της παγκόσμιας πρωτοβουλίας «Πολιτισμός:
μία Γέφυρα προς την Ανάπτυξη».

Οργανώθηκε με την οικονομική υποστήριξη του
ICOM, ICOM/ICEE και της UNESCO
(Διατομεακή Πλατφόρμα για έναν Πολιτισμό
Ειρήνης και Μη-Βίας)

Μέγαρο Παλαιάς Βουλής
Σταδίου 13
Αθήνα
T: 210.3237.617
F: 210.3213.786

www.nhmuseum.gr
info@nhmuseum.gr

Τρίτη-Κυριακή
8:30-14:30

